

Valmistavan opetuksen opetussuunnitelma Varhaiskasvatus

Kuusivuotiaiden suomenkieliseen perusopetukseen valmistavan opetuksen
kuntakohtainen opetussuunnitelma

Valmo-työryhmä
29.7.2014

Sisälllys	
Johdanto	2
1 Valmistavan opetuksen lähtökohdat	2
2 Valmistavan opetuksen opetussuunnitelma	2
2.1 Opetuksen järjestäminen kuusivuotiaiden valmistavassa esiopetuksessa.....	3
2.1.1 Oppilaaksiotto.....	3
2.1.2 Opetusjärjestelyt.....	3
2.2 Nivelvaihe esiopetuksesta perusopetukseen	3
3 Valmistavan opetuksen tavoitteet ja sisällöt	3
3.1 Yleiset tavoitteet ja yhteistyö perusopetuksen kanssa	3
3.2 Kielen opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	4
3.2.1 Suomi tai ruotsi toisena kielenä.....	4
3.2.2 Lapsen oma äidinkieli.....	4
3.3 Muiden oppiaineiden keskeiset sisällöt	5
3.3.1 Oppimisympäristö.....	5
4 Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen	6
5 Opiskelun ja hyvinvoinnin tuki	6
5.1 Kodin ja koulun yhteistyö	6
5.1.1 Kasvatuskumppanuus 6-vuotiaiden valmistavassa opetuksessa	6
5.2 Oppilashuolto	7
5.3 Oppilaanohjaus	8
5.4 Muut yhteistyöverkostot	8
6 Arviointi ja todistukset.....	8
Liite 1: KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO	10
Liite 2: SUOMEN KIELEN OPPIMISEN SEURANTA VARHAISKASVATUKSESSA.....	15
Liite 3: OPETUSHALLITUKSEN SUOSITUS MAAHANMUUTTAJIEN ÄIDINKIELEN OPETUKSEN PERUSTEIKSI	17

Johdanto

Asiakirja sisältää Opetushallituksen perusopetukseen valmistavan opetuksen opetus-suunnitelman perusteet 2009 ja niihin lisätyt Turun kaupungin suomenkielisen varhaiskasvatuksen kuntakohtaiset tarkennukset, jotka erottuvat sinisenä ja kursivoituna.

Valmo -työryhmään kuuluivat Sari Hassinen-Drake, Tiina Kanerva, Rauni Karjalainen, Pirkko Karlsson, Kristiina Nummela, Tuire Rauma, Irma Reunamo, Annika Salminen, Mia Valkamo, Sari Vanha-Perttula ja Kirsti Yrttiaho.

1 Valmistavan opetuksen lähtökohdat

Perusopetuslaissa (628/1998) säädetään maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta. Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä esi- tai perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1 000 tuntia. Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä perusopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta. Opetusta varten ei ole määriteltä valtakunnallista tuntijakoa eikä oppimäärää. Perusopetuslain mukaan oppilailla on oikeus työpäivinä opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen ja ohjaukseen.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä. Valmistavaa opetusta voidaan järjestää myös yhdelle oppilaalle. Opetusryhmät muodostetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että ryhmäjako edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä sekä varmistaa opetussuunnitelman mukaisten ja oppilaiden omissa opinto-ohjelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaita integroidaan esi- tai perusopetukseen, oppilaan ikätasoa vastaaviin suomen- tai ruotsinkielisiin opetusryhmiin oman opinto-ohjelman mukaan oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellyllä tavalla. Integroinnilla edistetään kotoutumista, suomen tai ruotsin kielen kehittymistä ja oppiaineiden sisältöjen omaksumista.

2 Valmistavan opetuksen opetussuunnitelma

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman laatimisesta vastaa opetuksen järjestäjä. Lähtökohdan opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat perusopetukseen valmis-tavan opetuksen opetussuunnitelman perusteiden lisäksi valtioneuvoston asetuksessa 1435/2001 määritellyt yleiset ja perusopetukseen valmistavaa opetusta koskevat valtakunnalliset tavoitteet sekä soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelmassa tulee olla:

- opetuksen tavoitteet ja opetusjärjestelyt
- periaatteet oppilaan oman opinto-ohjelman laatimiseksi
- oppilashuollon ja siihen liittyvän yhteistyön järjestäminen
- ohjaustoiminta opiskelun tukena ja erilaiset oppimisympäristöt oppimisen tukena
- erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus
- yhteistyö perusopetuksen kanssa
- kodin ja koulun yhteistyö
- yhteistyö muiden tahojen kanssa

2.1 Opetuksen järjestäminen kuusivuotiaiden valmistavassa esiopetuksessa

2.1.1 Oppilaaksiotto

Päätös osallistumisesta perusopetukseen valmistavaan opetukseen tehdään pääsääntöisesti toimintavuodeksi. Valmistavan opetuksen tarve selvitetään 5-vuotiaille tehtävien arviointien (kielitaitoa mittaava Kettu-testi, aktiivinen sanavarasto-testi, mahdolliset lausunnot) sekä henkilökunnan ja vanhempien arvioiden perusteella. Esiopetusvuoden aikana tulevien uusien lasten kielitaitoa ja ryhmässä toimimisvalmiuksia arvioidaan ja tulosten perusteella päätetään perusopetukseen valmistavan opetuksen tarve ja tehdään tarvittava päätös.

Kuusivuotiaan lapsen sijoittumisesta valmistavaan opetukseen vastaa päiväkodin johtaja yhteistyössä, lastentarhanopettajan ja alueen konsultoivan erityislastentarhanopettajan (kelto) tai resurssierityislastentarhanopettajan (relto) kanssa.

Päätöksen lapsen ottamisesta valmistavaan opetukseen tekee palvelualueen päällikkö. Päätös valmistavaan opetukseen osallistumisesta korvaa päätöksen osallistumisesta esiopetukseen.

2.1.2 Opetusjärjestelyt

Valmistavaa opetusta annetaan lähipalveluperiaatteen mukaisesti viisi tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa siten, että valmistavan opetuksen lapset integroituvat esiopetuksen ryhmiin ja niiden toimintaan. Valmistavan opetuksen viides tunti toteutetaan ennen tai jälkeen yleisen esiopetusajan ja niillä lapsilla, jotka osallistuvat myös täydentävään päivähoidon, viides tunti toteutetaan päivähoidon puitteissa lapsen vireystilan kannalta taroituksenmukaisesti.

Integroimalla valmistava opetus esiopetukseen edistetään lapsen suomen kielen oppimista, kotoutumista, esiopetuksen sisältöjen omaksumista ja sosiaalisten suhteiden muodostumista. Ryhmässä tapahtuvan toiminnan lisäksi lapsella on mahdollisuus oppia suomen kieltä ohjatuissa yksilö-, pienryhmä- ja leikkitilanteissa sekä arjen vuorovaikutuksessa muiden lasten ja aikuisten välillä. Lisäksi lapsen kaksikielistä/ monikulttuurista identiteettiä tuetaan mahdollisuuksien mukaan lapsen koulunkäyntivalmiuksiensa vahvistamiseksi.

2.2 Nivelvaihe esiopetuksesta perusopetukseen

Valmistavan esiopetuksen jälkeen lapsi siirtyy perusopetuksen oppilaaksi ikätasoa vastaavaan ryhmään. Siirtyminen perusopetukseen ja lapsen tuen tarpeen arvioiminen suunnitellaan yhteis-työssä huoltajien, esiopetuksen lastentarhanopettajan, kelton/ relton ja tarvittaessa koulun erityisopettajan ja/tai koulupsykologin kanssa. Kasvun ja oppimisen seurantalomakkeen (KOS) lisäksi kouluun siirretään lapsen Suomen kielen oppimisen seuranta varhaiskasvatuksessa –lomake.

3 Valmistavan opetuksen tavoitteet ja sisällöt

3.1 Yleiset tavoitteet ja yhteistyö perusopetuksen kanssa

Valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää opetukseen osallistuvan oppilaan suomen/ ruotsin kielen taitoa, tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavia valmiuksia perusopetukseen siirtymistä varten. Valmistavassa opetuksessa oppilaalle annetaan opetusta perusopetuksen oppiaineissa ja mahdollisuuksien mukaan oppilaan omassa äidinkielessä oppilaan omassa opinto-ohjelmassa tarkemmin määritellyllä tavalla. Eri oppiaineiden opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusope-

tuksen opetussuunnitelman perusteita, joten valmistavan opetuksen opettajan ja perusopetuksen opettajien yhteistyö on tärkeää.

Koulun pedagogisissa järjestelyissä ja opetuksessa otetaan huomioon, että oppijat ovat iältään, opiskeluvalmiuksiltaan ja taustaltaan erilaisia ja että oppilaan opetusjärjestelyt suunnitellaan ja opetusta eriytetään oppilaiden ikä- ja kehitysvaiheiden mukaisesti. Oppilaan omalla äidinkielellä tuettu opetus edistää eri oppiaineiden sisältöjen omaksumista. *Kuusivuotiaiden valmistavan opetuksen tavoitteet ja sisällöt perustuvat Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2009, Turun valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaan, Turun varhaiskasvatussuunnitelmaan 2013 sekä Turun kaupungin suomenkielisen esiopetuksen opetussuunnitelman kuntakohtaiseen osioon 2014.*

3.2 Kielen opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

3.2.1 Suomi tai ruotsi toisena kielenä

Suomen tai ruotsin kielen opintojen tavoitteena on kielitaidon tasojen kuvausasteikolla (liite 1) taso A1.3–A2.1, joka kuvaa keskimäärin oppilaan osaamista valmistavan opetuksen päättyessä.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa pääpaino on suomi tai ruotsi toisena kielenä -opinnoissa. Opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen suomi tai ruotsi toisena kielenä -oppimäärän opetussuunnitelmanperusteita. Suomi tai ruotsi toisena kielenä -opinnot ovat pohjana kaikille muille opinnoille. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa suomi tai ruotsi toisena kielenä -opintojen tavoitteena on antaa oppilaille tarvittavat valmiudet siirtyä perusopetukseen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan koulu- ja opiskelutausta ja hänen jo mahdollisesti hallitsemansa suomen tai ruotsin kielen taito. Oppilaalle laaditussa omassa opinto-ohjelmassa määritellään taito- ja ikätason mukaiset tavoitteet ja sisällöt.

Esiopetukseen integroidussa perusopetukseen valmistavassa opetuksessa pääpaino on suomen kielen oppimisessa sekä riittävien kouluvalmiuksien saavuttamisessa. Suomi toisena kielenä opetuksen tavoitteet ja sisällöt kirjataan Lapsen oppimissuunnitelmaan. Valmistavassa opetuksessa käytetään Suomen kielen oppimisen seuranta varhaiskasvatuksessa –lomaketta havainnoinnin, suunnittelun ja arvioinnin välineenä (liite 2). Lapsen suomen kielen taidon osaamista kuvataan kuullun ymmärtämisen ja puhumisen osalta valmistavan opetuksen aikana Euroopan neuvoston toimesta kehitetyllä kielitaidon tasojen kuvausmenetelmällä.

Suomi toisena kielenä -opetus ja oppiminen nivoutuvat kaikkiin esiopetuksen sisältöihin ja toimintaan. Suomen kielen oppiminen on prosessi, joka tapahtuu jatkuvassa vuorovaikutuksessa ja suunnitelmallisessa toiminnassa. Lapselle tulee antaa mahdollisuus oppia ilmaisemaan itseään, ymmärtää ja tulla ymmärretyksi erilaisissa vuorovaikutustilanteissa aikuisten ja toisten lasten kanssa.

3.2.2 Lapsen oma äidinkieli

Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on tukea ja edistää äidinkielen hallintaa, kulttuuritaustan tuntemusta ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Oman äidinkielen hyvä hallinta luo edellytyksiä myös suomen/ruotsin kielen oppimiselle ja tällä kielellä tapahtuvalle muulle oppimiselle. Oppilaille järjestetään opetusta mahdollisuuksien mukaan.

Opetus noudattaa soveltuvin osin Opetushallituksen suositusta maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen perusteiksi (1/011/2001, liite 3). Oppilaan oman äidinkielen hallintaa ja sen säilymistä tuetaan myös eri tavoin yhteistyössä perheen kanssa.

Lapsen oman äidinkielen opetusta järjestetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä perusopetuksen kanssa. Turussa lapsella on mahdollisuus osallistua perusopetuksen oman äidinkielen opetukseen, mikäli opetusryhmässä on tilaa. Oman äidinkielen tukemisessa apuna voidaan käyttää mahdollisuuksien mukaan varhaiskasvatuksessa työskenteleviä vieraskielisiä työntekijöitä. Lapselle tarjotaan myös tilaisuuksia käyttää omaa äidinkieltään päivän aikana. Vastuu lasten oman äidinkielen säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Perhettä kannustetaan ja tuetaan vaalimaan omaa kieltään ja kulttuuriaan.

3.3 Muiden oppiaineiden keskeiset sisällöt

Valmistavan opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat opinnot ja kulttuuritausta. Opetuksessa hyödynnetään oppilaan tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämän-tavoista, historiasta ja yhteiskunnasta, kielistä ja kulttuureista. Valmistavan opetuksen aikana muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja sisällöt noudattavat soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Sisältöjä suunniteltaessa otetaan huomioon kunkin oppiaineen keskeinen käsitteistö, työtavat ja välineet.

Omalla äidinkielellä annettu opetus ja tuki edistää oppilaan opiskelua ja kotoutumista. Omakielisen opetuksen ja tuen avulla saatu lisätieto oppilaan osaamisen tasosta auttaa muiden oppiaineiden tavoitteiden asettamisessa. Näin oppilas voi edistyä aineopinnoissaan, vaikka suomen/ruotsin kielen taidot kehittyisivätkin muita taitoja hitaammin. Omakielistä opetusta ja tukea annetaan oppilaan tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan.

Valmistavassa opetuksessa hyödynnetään kokemuksellisia ja toiminnallisia oppimisympäristöjä ja monipuolisia opetusmenetelmiä ja työtapoja. Monipuoliset oppimisympäristöt tarjoavat oppilaalle mielekkäitä ja monipuolisia tilanteita käyttää kieltä eri kommunikaatioympäristöissä. Erilaiset tilanteet kehittävät oppilaan kykyä toimia sekä itsenäisenä yksilönä että yhteisön jäsenenä ja antavat valmiuksia elinikäiseen oppimiseen.

Oppimisympäristöt tutustuttavat oppilasta suomalaiseen kulttuuriin ja edistävät hänen kotoutumistaan lähiympäristöön sekä laajemmin suomalaiseen yhteiskuntaan.

Valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää lapsen suomen kielen taitoa, tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin sekä antaa tarvittavia valmiuksia perusopetukseen siirtymistä varten. Valmistava opetus nivoutuu kaikkiin esiopetuksen sisältö-alueisiin. Valmistavassa opetuksessa tutustutaan lapsen kodin ja tulevan koulun lähiympäristöön ja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan Turun kaupungin tarjoamia kulttuuri- ym. palveluja. Lähiympäristön tuntemus antaa lapselle turvallisuuden tunnetta ja helpottaa kotoutumista.

3.3.1 Oppimisympäristö

Oppimisympäristöä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon esiopetuksen ja oppimisen eheyttäminen ja eriyttäminen. Opetusta eheyttäessä lapsen perustaitojen vahvistaminen on yksittäisiä sisältöalueita tärkeämpi. Työskentely tapahtuu erilaisten teemojen, projektien, leikin ja päivittäisten toimintojen avulla monipuolisia työtapoja ja menetelmiä käyttäen. Kuvien, tukiviittominen sekä konkreettisen materiaalin käyttö päivittäin eri tilanteissa auttavat lasta arjen sujumisessa sekä suomen kielen ymmärtämisessä ja oppimisessa. Opetusta eriytetään lapsen kehitystason mukaisesti ja pienryhmätoimintaa hyödyntäen.

4 Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen

Perusopetukseen valmistavaa opetusta varten ei ole olemassa valtakunnallista tuntijakoa tai oppimäärää, joten jokaiselle oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma. Oppilaan omaan opinto-ohjelmaan kirjataan:

- oppilaan lähtötaso, kuten koulunkäyntihistoria, kielitaito ja oppilaan vahvuudet
- oppilaan henkilökohtaiset oppimistavoitteet, joita tarkistetaan säännöllisin väliajoin
- opiskeltavat oppiaineet, niiden tuntimäärät sekä opetuksen sisältö
- oppilaan opinnot valmistavan opetuksen opetusryhmässä ja integrointi perusopetukseen
- ohjauksen järjestäminen ja mahdollisesti tarvittavat tukitoimet

Opinto-ohjelma voi olla osa kotouttamislain mukaista oppilaan kotoutumissuunnitelmaa. Valmistavan opetuksen oppilaalle voidaan laatia myös oppimissuunnitelma.

Valmistavaan opetukseen osallistuville lapsille tehdään Kasvun ja oppimisen seurantaohjelman lisäksi Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma, johon on kirjattu opetusjärjestelyt ja jossa valmistavaan opetukseen osallistuvan lapsen osalta painottuu kotoutuminen. Suunnitelmaan liitetään lapsen Suomen kielen oppimisen seuranta varhaiskasvatuksessa –lomake.

5 Opiskelun ja hyvinvoinnin tuki

Kun perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana selviää oppilaan tarve opiskelun tukeen, tuki annetaan oppilaalle parhaiten soveltuvalla tavalla. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaille annetaan tarvittaessa tukiopetusta, oppilashuollollisia tukitoimenpiteitä sekä osa-aikaista erityisopetusta. Jos annettu tuki ei riitä, on tarpeen kartoittaa oppilaan erityisen tuen tarve.

5.1 Kodin ja koulun yhteistyö

Opetuksen järjestäjä luo edellytykset kodin ja koulun yhteistyölle. Yhteistyön lähtökohtana on osapuolten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kunnioitus ja kohtelu. Tavoitteena on vuoropuhelun aikaansaaminen oppilaan kasvun ja oppimisen tukemiseksi.

Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kieli- ja kulttuuritausta. Huoltajille annetaan tietoa suomalaisesta koulusta ja koulutusjärjestelmästä, opetussuunnitelmasta, oppilaan arvioinnista, opetusmenetelmistä ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa käytettävästä oppilaan omasta opinto-ohjelmasta. Perheille annetaan tietoa perusopetukseen siirtymisestä sekä jatko-opintomahdollisuuksista perusopetuksen jälkeen.

5.1.1 Kasvatuskumppanuus 6-vuotiaiden valmistavassa opetuksessa

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan varhaiskasvatuksessa kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä. Molemmat osapuolet tietoisesti sitoutuvat toimimaan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuus pohjautuu luottamukseen, keskinäiseen kunnioitukseen ja tasa-vertaisuuteen. Maahanmuuttajataustaisen perheen kanssa kasvatuskumppanuudessa keskeistä on perheen kulttuuritaustan ja lähtömaan kokemusten huomioiminen ja suomalaiseen kasvatuskäsitykseen tutustuttaminen. Huoltajille kerrotaan suomalaisesta varhaiskasvatuksesta, valmistavan opetuksen sisällöistä ja toteuttamisesta. Vanhemmat osallistuvat lapsensa oppimissuunnitelman laatimiseen ja arviointiin. Tulkkipalveluja käytetään tarvittaessa.

5.2 Oppilashuolto

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilashuollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet ja oppilaita samat oikeudet kuin perusopetuksen oppilashuollossa. Opetuksen järjestäjällä tulee olla oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämä koulukohtainen oppilashuolto-suunnitelma, jonka laatimisesta on määrätty perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (Määräys 4/011/2014). Perusopetukseen valmistavan opetuksen koulukohtainen oppilashuolto-suunnitelma voidaan sisällyttää perusopetusta koskevaan koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaalla on oikeus opetukseen osallistumisen edellyttämään maksuttomaan oppilashuoltoon. Yhteisön ja yksittäisten oppilaiden terveydestä, hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen ulottuu kaikkeen koulutyöhön. Oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden yhteinen tehtävä.

Oppilashuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena. Yhteisöllinen oppilashuolto on osa perusopetukseen valmistavan opetuksen yhteisöllistä toimintakulttuuria ja ensisijainen tapa toteuttaa oppilashuoltoa. Yhteisöllinen oppilashuolto on ennalta ehkäisevää ja sen tehtävänä on vahvistaa osallisuuden, huolenpidon ja turvallisuuden ilmapiiiriä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa. Kouluyhteisössä arvostetaan jokaisen yksilöllisyyttä eikä syrjintää, väkivaltaa, kiusaamista tai rasismia hyväksytä. Oppilaita ohjataan arvostamaan sekä omaa että ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta.

Oppilashuoltotyötä ohjaa oppilaan edun ensisijaisuus. Yksilökohtaista oppilashuoltoa toteutetaan oppilaan ja tarvittaessa huoltajan suostumuksella. Psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut ovat oppilaan saatavilla ja ne järjestetään lain edellyttämässä määräajassa. Oppilaan yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon valmistavan opetuksen arjessa sekä tarvittavan tuen suunnittelussa ja toteutuksessa. Työssä turvataan oppilaan ja huoltajan osallisuus, työskentelyn luottamuksellisuus sekä kunnioittava vuorovaikutus. Osallisuuden varmistamiseksi huolehditaan tarvittavista tulkitsemispalveluista.

Monialainen yhteistyö on perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilashuollossa tärkeää. Oppilashuolto järjestetään opetus-, sosiaali- ja terveystoimen yhteistyönä siten, että siitä muodostuu toimiva kokonaisuus. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan sekä tarvittaessa muiden yhteistyökumppaneiden kuten perheen kotoutumissuunnitelmasta vastaavan tahon kanssa. Oppilashuollon toimintatavoista ja palveluista tiedotetaan suunnitelmallisesti. Huoltajille annetaan tietoa myös suomalaisen koulutusjärjestelmän sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatavoista ja saatavuudesta.

Valmistavan opetuksen oppilashuolto toteutetaan osana esiopetuksen oppilashuoltoa. Päivähoitoyksikön esiopetussuunnitelmassa kerrotaan oppilashuollon toteutuksesta ja toimintatavoista ja niistä tiedotetaan vanhempia.

Yhteisöllinen oppilashuolto toteutuu esiopetuksen toimintakulttuurissa, joka vahvistaa lapsen osallisuutta, saa aikaan huolenpidon ilmapiiirin ja turvallisen kasvuympäristön. Yhteisöllinen oppilashuolto merkitsee lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista, josta koko päivähoitoyhteisö on vastuussa. Jokainen lapsi saa kokea yhteen kuulumista ja arvostusta ja häntä ohjataan arvostamaan toisia ja kunnioittamaan toisten kulttuuria ja elämäntapaa. Esiopetusyksikön yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kutsuu koolle päiväkodinjohtaja. Ryhmään kuuluvat hänen lisäkseen kelto/rehto, valmistavasta opetuksesta/ esiopetuksesta vastaavat lastentarhanopettajat sekä yksikön esiopetussuunnitelmassa määritellyt asiantuntijatahot. Vanhempien osallisuus turvataan ja toteutustapa määritellään esiopetussuunnitelmassa.

Yksilöllinen oppilashuolto toteutuu kasvatuskumppanuudessa. Valmistavassa opetuksessa olevan lapsen tarvitsema kasvun ja oppimisen tuki suunnitellaan yhdessä vanhempien kanssa lapsen kulttuurista huomioiden ja tarvittaessa kelton, relton ja muiden asiantuntijoiden yhteistyönä. Kasvatushenkilöstö käyttää monipuolisesti erilaisia pedagogisia menetelmiä ja välineitä. Mikäli lapsella ilmenee laajempaa tuen tarvetta, arvioidaan hänen tarvitsemansa opetuksen järjestäminen uudelleen. Vanhempien osallisuuden varmistamiseksi käytetään tarvittaessa tulkkipalveluja. Yksittäisen lapsen asioita käsittelevässä yksilöllisessä oppilashuoltoryhmässä ovat lapsen vanhemmat läsnä tai heiltä on saatu lupa lapsen asioiden käsittelyyn.

5.3 Oppilaanohjaus

Opetussuunnitelmassa määritellään, miten oppilaanohjaus valmistavassa opetuksessa toteutetaan. Ohjausta toteutetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kuvattujen ohjaus-toiminnalle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Oppilaanohjauksen tarkoituksena on kehittää oppilaan oppimisvalmiuksia ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia. Oppilaan opiskelua valmistavassa opetuksessa tuetaan oppilaanohjauksella siten, että opiskelutaidot ja elämänsuunnittelun kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot kehittyvät.

Perusopetukseen siirtymistä suunniteltaessa tulee huolehtia siitä, että tieto oppilaan valmiuksista ja edistymisestä valmistavassa opetuksessa siirtyy seuraavan kouluun. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan mahdollisuus tutustua ajoissa tulevaan kouluun. Valmistavan opetuksen oppilaanohjauksessa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että oppilaalla on käsitys omista mahdollisuuksistaan jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirryttäessä huolehditaan siitä, että tieto lapsen edistymisestä ja valmiuksista siirtyy tulevalle opettajalle. Lapsen tulevalle opettajalle kouluun siirtyvät KOS-lomake, Suomen kielen oppimisen seuranta varhaiskasvatuksessa -lomake, esiopetuksen oppimissuunnitelma ja ESKO- esikoulusta kouluun – tehtäväpaketti.

5.4 Muut yhteistyöverkostot

Yhteistyötä tehdään muiden kasvatus- ja opetustoimen tahojen (Suomen kielen pienryhmäopettajat), sosiaali- ja terveydenhuollon, tulkkipalvelujen, ulkomaalaistoimiston, kulttuuripalveluiden, kansalaisjärjestöjen ja seurakunnan kanssa.

6 Arviointi ja todistukset

Opetussuunnitelmassa määrätään valmistavaan opetukseen osallistuvien arvioinnista sekä heille annettavasta todistuksesta. Arvioinnin tulee olla ohjaavaa, kannustavaa ja monipuolista. Oppilaan edellytyksiä itsearviointiin kehitetään. Arvioinnin avulla valmistavan opetuksen oppilaalle annetaan kuva myös perusopetuksen vaatimuksista. Oppilaan suomen tai ruotsin kielen taitoa arvioidaan kielitaidon tasojen kuvausasteikolla. (liite). Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ei käytetä numeroarvostelua. Arvioinnin suorittavat yhteistyössä kaikki oppilasta opettavat opettajat. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen havainnointiin ja näyttöön.

Arvioinnin tulee olla kannustavaa, rohkaisevaa ja monipuolista. Arvioinnin suorittaa lasta opettava kasvatushenkilöstö. Arvioinnin pohjana käytetään esiopetussuunnitelmaa ja lapsen henkilökohtaista oppimissuunnitelmaa. Arviointi perustuu kasvatushenkilöstön havainnointiin ja aktiiviseen vuorovaikutukseen lapsen kanssa arjen tilanteissa. Arvioinnin välineinä voidaan käyttää myös esim. sadutusta ja erilaisia kielen kehittymistä mittaavia testejä. Huoltajat saavat säännöllisesti tietoa lapsen kielen kehittymisestä ja oppimisesta yhteisissä keskusteluissa.

Perusopetukseen valmentavan opetuksen toteutumista ja kehittämistä arvioidaan yleisesti toimintakauden lopussa esiopetuksen arvioinnin yhteydessä. Valmistavan opetuksen päätteeksi annetaan esiopetustodistus, missä on maininta kuusivuotiaiden perusopetukseen valmentavaan opetukseen osallistumisesta.

Liite 1: KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältävät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa				
Taitotaso A1	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.1 Kielitaidon alkeiden hallinta	* Ymmärtää erittäin rajallisen määrän tavallisimpia sanoja ja fraaseja (tervehdyksiä, nimiä, lukuja, kehoituksia) arkisissa yhteyksissä. * Ei edes ponnistellen ymmärrä kuin kaikkein alkeellisinta kielianesta. * Tarvitsee erittäin paljon apua: toistoa, osoittamista, käännettä.	* Osaa vastata häntä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Vuorovaikutus on puhekuppanin varassa, ja puhuja turvautuu ehkä äidinkielen tai eleisiin. * Puheessa voi olla paljon pitkiä taukoja, toistoja ja katkoksia. * Ääntäminen voi aiheuttaa suuria ymmärtämisongelmia. * Osaa hyvin suppean perussanaston ja joitakin opeteltuja vakiolmaisuja. * Puhuja ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta hänen hallitsemansa harvat kaavamaiset ilmaisuut voivat olla melko virheettömiä.	* Tuntuu kirjainjärjestelmän, mutta ymmärtää tekstistä vain hyvin vähän. * Tunnistaa vähäisen määrän tuttuja sanoja ja lyhyitä fraaseja ja osaa yhdistää niitä kuviin. * Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennakoitavassa yhteydessä on erittäin rajallinen.	* Osaa viestiä välittömiä tarpeita hyvin lyhyin ilmaisin. * Osaa kirjoittaa kielen kirjaimet ja numerot kirjaimin, merkitä muistiin henkilökohtaiset perustietonsa ja kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja ja fraaseja. * Osaa joukon erillisiä sanoja ja sanontoja. * Ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta kirjoittaa oikein muutamia sanoja ja ilmauksia.
A1.2 Kehittyvä alkeiskielitaito	* Ymmärtää rajallisen määrän sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja kehoituksia, jotka liittyvät henkilökohtaisiin asioihin tai välittömään tilanteeseen. * Joutuu ponnistelemaan ymmärtääkseen yksinkertaisiakin lausumia ilman selviä tilannevihjeitä. * Tarvitsee paljon apua: puheen hidastamista, toistoa, näyttämistä ja käännettä.	* Osaa viestiä suppeasti joitakin välittömiä tarpeita ja kysyä ja vastata henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä vuoropuheluissa. * Tarvitsee usein puhekuppanin apua. * Puheessa on taukoja ja muita katkoksia. * Ääntäminen voi aiheuttaa usein ymmärtämisongelmia. * Osaa hyvin suppean perussanaston, joitakin tilannesidonnaisia ilmaisuja ja peruskieliopin aineksia. * Alkeellisestikin vapaassa puheessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.	* Ymmärtää nimiä, kylläjä ja muita hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä, jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin. * Tunnistaa yksinkertaisesta tekstistä yksittäisen tiedon, jos voi lukea tarvittaessa uudelleen. * Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennustettavassa yhteydessä on rajallinen.	* Osaa viestiä välittömiä tarpeita lyhyin lausein. * Osaa kirjoittaa muutamia lauseita ja fraaseja itsestään ja lähipiiristään (esim. vastauksia kysymyksiin tai muistilappuja). * Osaa joitakin perussanoja ja sanontoja ja pystyy kirjoittamaan hyvin yksinkertaisia päälauseita. * Ulkoa opetellut fraasit voivat olla oikein kirjoitettuja, mutta alkeellisimmassakin vapaassa tuotoksessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.

Taitotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.3	Toimiva alkeiskiellaitaito	* Ymmärtää yksinkertaisia lausumia (henkilökohtaisia kysymyksiä ja jokapäiväisiä ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja) rutiinimaisissa keskusteluissa tilanneyhteyden tukemana. * Pystyy seuraamaan yksinkertaisia, välittömiin tilanteisiin tai omaan kokemukseensa liittyviä keskusteluja. * Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja kuulijalle kohdennettua yleiskielistä puhetta.	* Osaa kertoa lyhyesti itsestään ja lähipiiristään. Selviytyy kaikkein yksinkertaisimmista vuoropuheluista ja palvelutilanteista. Tarvitsee joskus puhelukumppanin apua. * Kaikkein tutuimmat jaksot sujuvat, muualla tauot ja katkokset ovat hyvin ilmeisiä. * Ääntäminen voi joskus tuottaa ymmärtämisongelmia. * Osaa rajallisen joukon lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeisintä sanastoa ja perustason lauserakenteita. * Alkeellisessäkin puheessa esiintyy paljon peruskielioppivirheitä.	* Pystyy lukemaan tuttuja ja joitakin tuntemattomia sanoja. Ymmärtää hyvin lyhyitä viestejä, joissa käsitellään arkielämää ja rutiinitapahtumia tai annetaan yksinkertaisia ohjeita. * Pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä (postikortit, säätiedotukset). * Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hyvin hidasta.	* Selviytyy kirjoittamalla kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa. * Osaa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä (yksinkertaisen postikortin, henkilötiedot, yksinkertainen sanelu). * Osaa kaikkein tavallisimpia sanoja ja ilmauksia, jotka liittyvät omaan elämään tai konkreetteihin tarpeisiin. Osaa kirjoittaa muutamia yksilauseisia virkkeitä. * Alkeellisessäkin vapaassa tuotoksessa esiintyy monenlaisia virheitä.

Taitotaso A2		Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.1	Peruskiel-taidon alkuvaie	* Pystyy ymmärtämään yksinkertaisia puhetta tai seuraamaan keskustelua aiheista, jotka ovat hänelle välittömän tärkeitä. * Pystyy ymmärtämään lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien keskustelujen ja viestien (ohjeet, kuulutukset) ydin sisällön sekä havaitsemaan aihepiirin vaihdokset tv-uutisissa. * Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalilla nopeudella ja selkeästi puhuttua yleiskielistä puhetta, joka usein täytyy lisäksi toistaa.	* Osaa kuvata lähipiiriään muutamien lyhyin lausein. Selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Osaa aloittaa ja lopettaa lyhyen vuoropuhelun, mutta kykenee harvoin ylläpitämään pitempää keskustelua. * Tuottaa sujuvasti joitakin tuttuja jaksoja, mutta puheessa on paljon hyvin ilmeisiä taukoja ja vääriä aloituksia. * Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on hyvin ilmeistä ja ääntämisvirheistä voi koitua satunnaisia ymmärtämisongelmia. * Osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita (kuten menneen ajan muotoja ja konjunktioita). * Hallitsee kaikkein yksinkertaisimman kielipiirin alkeellisessa vapaassa puheessa, mutta virheitä esiintyy yhä paljon perusrakenteissakin.	* Ymmärtää yksinkertaisia ja kaikkein tavanomaisinta sanastoa sisältäviä tekstejä (yksityiskirjeitä, pikku-uutisia, arkisimpia käyttöohjeita). * Ymmärtää tekstin pääajatuksen ja joitakin yksityiskohtia parin kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa paikantaa ja verrata yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn kontekstin avulla. * Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hidasta.	* Selviytyy kirjoittamalla kaikkein rutuinomaisimmista arkitilanteista. * Osaa kirjoittaa lyhyitä, yksinkertaisia viestejä (henkilökohtaiset kirjeet, lappuset), jotka liittyvät arkisiin tarpeisiin sekä yksinkertaisia, luettelomaisia kuvauksia hyvin tutuista aiheista (todellisista tai kuvitteellisista henkilöistä, tapahtumista, omista ja perheen suunnitelmista). * Osaa käyttää perustarpeisiin liittyvää konkreettista sanastoa ja perusaikamuotoja sekä yksinkertaisin sidossanoin (ja, mutta) liitettyjä rinnasteisia lauseita. * Kirjoittaa kaikkein yksinkertaisimmat sanat ja rakenteet melko oikein, mutta tekee toistuvasti virheitä perusasioissa (aikamuodot, taivutus) ja tuottaa paljon kömpelöitä ilmaisuja vapaassa tuotoksessa.

Taitotaso A2	Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta			
A2.2	Kehittyvä peruskielitaito	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen
	* Ymmärtää tarpeeksi kyetäkseen tyydyttämään konkreetit tarpeensa. Pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia. *Pystyy yleensä tunnistamaan ympärillään käytävän keskustelun aiheen. Ymmärtää tavallista sanastoa ja hyvin rajallisen joukon idiomeja tuttuja aiheita tai yleistietoa käsittelevässä tilannesidonnaisessa puheessa. * Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää yleispuhekieltä, joka äännetään hitaasti ja selvästi. Toistoa tarvitaan melko usein.	* Osaa esittää pienen, luettelomaisen kuvauksen lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolista. Pystyy osallistumaan rutiniinomaisiin keskusteluihin omista tai itselleen tärkeistä asioista. Voi tarvita apua keskustelussa ja välttää joitakin aihepiirejä. *Puhe on välillä sujuvaa, mutta erilaiset katkokset ovat hyvin ilmeisiä. * Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy. *Osaa kohtalaisen hyvin tavallisen, jokapäiväisen sanaston ja jonkin verran idiomaattisia ilmaisuja. Osaa useita yksinkertaisia ja myös joitakin vaativampia rakenteita. * Laajemmasta vapaassa puheesta esiintyy paljon virheitä perusasioissa (esim. verbien aikamuodoissa) ja ne voivat joskus häiritä ymmärrettävyyttä.	*Ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisista viesteistä jonkin verran vaativissa arkisissa yhteyksissä (mainokset, kirjeet, ruokalistat, aikataulut) sekä faktatekstejä (käyttöohjeet, pikku-uutiset). * Pystyy hankkimaan helposti ennakoitavaa uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsennellystä muutaman kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliasusta ja kontekstista. * Tarvitsee usein uudelleen lukemista ja apuvälineitä tekstikappaleen ymmärtämiseksi.	* Selviytyy kirjoittamalla tavanomaisissa arkitilanteissa. *Osaa kirjoittaa hyvin lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä toimista ja henkilökohtaisista kokemuksista tai elinympäristönsä arkipäiväisistä puolistista (lyhyet kirjeet, muistilaput, hakemukset, puhelinviestit). *Osaa arkisen perussanaston, rakenteet ja tavallisimmat sidoskeinot. * Kirjoittaa yksinkertaiset sanat ja rakenteet oikein, mutta tekee virheitä harvinaisemmissa rakenteissa ja muodoissa ja tuottaa kömpelöitä ilmaisuja.

Taitotaso B1		Selviytyminen arkielämässä			
B1.1	Toimiva peruskielitaito	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
		*Ymmärtää pääajatuksia ja keskeisiä yksityiskohtia puheesta, joka käsittelee koulussa, työssä tai vapaa-aikana säännöllisesti toistuvia teemoja mukaan lukien lyhyt kerronta. Tavoittaa radiouutisten, elokuvien, tv-ohjelmien ja selkeiden puhelinviestien pääkohdat. * Pystyy seuraamaan yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaan puhetta. Ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen joukon idiomeja. * Pitenmän viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja selkeämpää yleiskielistä puhetta. Toistoa tarvitaan silloin tällöin.	*Osaa kertoa tutuista asioista myös joitakin yksityiskohtia. Selviytyy kielialueella tavallisimmista arkitilanteista ja epävirallisista keskusteluista. Osaa viestiä itselleen tärkeistä asioista myös hieman vaativammassa tilanteissa. Pitkäkestoinen esitys tai käsitteelliset aiheet tuottavat ilmeisiä vaikeuksia. *Pitää yllä ymmärrettävää puhetta, vaikka pitemmissä puhejaksoissa esiintyy taukoja ja epärointiä. *Ääntäminen on selvästi ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on joskus ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy jonkin verran. *Osaa käyttää melko laajaa jokapäiväistä sanastoa ja joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Käyttää useita erilaisia rakenteita. * Laajemmassa vapaassa puheessa kieliooppivirheet ovat tavallisia (esim. artikkeliteita ja pääätteitä puuttuu), mutta ne häiritsevät harvoin ymmärrettävyyttä.	*Pystyy lukemaan monenlaisia, muutaman sivun pituisia tekstejä (taulukot, kalenterit, kurssiohjelmat, keittokirjat) tutuista aiheista ja seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta. * Pystyy seuraamaan tuttua aiheetta käsittelevän parisivuisen tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia. * Arkikokemuksesta poikkeavien aiheiden ja tekstin yksityiskohtien ymmärtäminen voi olla puutteellista.	* Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävän, jonkin verran yksityiskohtaistakin arkitietoa välittävän tekstin tutuista, itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitelluista aiheista. *Osaa kirjoittaa selväpiirteisen sidosteisen tekstin liittämällä erilliset ilmaukset peräkkäin jaksoiksi (kirjeet, kuvaukset, tarinat, puhelinviestit). Pystyy välittämään tehokkaasti tuttua tietoa tavallisimmassa kirjallisen viestinnän muodoissa. *Osaa useimpien tutuissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet, vaikka teksteissä esiintyy interferenssiä ja ilmeisiä kiertoilmaisuja. * Rutininomainen kieliaines ja perusrakenteet ovat jo suhteellisen virheettömiä, mutta jotkut vaativammat rakenteet ja sanaliitot tuottavat ongelmia.

Taifotaso B1	Selvityminen arkielämässä			
	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.2 Sujuva peruskielitaito	* Ymmärtää selväpiirteistä asiatieta, joka liittyy tuttuihin ja melko yleisiin aiheisiin jonkin verran vaativissa yhteyksissä (epäsuora tiedustelu, työkeskustelut, ennakoitavissa olevat puhelinviestit). * Ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta ja epämuodollisesta keskustelusta. * Ymmärtäminen edellyttää yleiskieltä tai melko tuttua aksenttia sekä satunnaisia toistoja ja uudelleenmuotoiluja. Nopea syntyperäisten välinen keskustelu ja vieraiden aiheiden tuntemattomat yksityiskohdat tuottavat vaikeuksia.	* Osaa kertoa tavallisista, konkreettista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen ja selostaa myös muita aiheita, kuten elokuvia, kirjoja tai musiikkia. Osaa viestiä varmasti useimmissa tavallisissa tilanteissa. Kielellinen ilmaisu ei ehkä ole kovin tarkkaa. * Osaa ilmaista itseään suhteellisen vaivattomasti. Vaikka taukoja ja katkoksia esiintyy, puhe jatkuu ja viesti välittyy. * Ääntäminen on hyvin ymmärrettävää, vaikka intonaatio ja painotus eivät ole aivan kohdekielen mukaisia. * Osaa käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja. Käyttää myös monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. * Kielioppivirheitä esiintyy jonkin verran, mutta ne haittaavat harvoin laajempakaan viestintää.	* Pystyy lukemaan muutaman kappaleen pituisia tekstejä monenlaisista aiheista (lehtiartikkelit, esitteet, käyttöohjeet, yksinkertainen kaunokirjallisuus) ja selvittää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä käytännönläheisissä ja itselleen tärkeissä tilanteissa. * Pystyy etsimään ja yhdistelemaan tietoja useammasta muutaman sivun pituisesta tekstistä suorittaakseen jonkin tehtävän. * Pitkien tekstien jotkin yksityiskohdat ja sävyt saattavat jäädä epäselviksi.	* Osaa kirjoittaa henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä, kertoa niissä uutisia ja ilmaista ajatuksiaan tutuista abstrakteista ja kulttuuri-aiheista, kuten musiikista tai elokuvista. * Osaa kirjoittaa muutaman kappaleen pituisen jäsentyneen tekstin (muistiinpanoja, lyhyitä yhteenvedoja ja selostuksia selväpiirteisen keskustelun tai esityksen pohjalta). Osaa esittää jonkin verran tuki-tietoa pääajatuksille ja ottaa lukijan huomioon. * Hallitsee melko monenlaisen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita. Osaa ilmaista rinnasteisuutta ja alisteisuutta.
				* Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä, vaikka virheitä esiintyy vaativissa rakenteissa, tekstin jäsentelyssä ja tyyliässä ja vaikka äidinkielen tai jonkin muun kielen vaikutus on ilmeinen.

Sivistystoimiala
Varhaiskasvatus

Liite 2: SUOMEN KIELEN OPPIMISEN SEURANTA VARHAISKASVATUKSESSA

Täytä lomake hyvissä ajoin ennen neuvolatarkastusta ja käy se läpi vanhempien kanssa. Ota seurantalomakkeesta (myös tästä henkilötiedot sisältävästä sivusta) kopio ja anna vanhemmille neuvolaan vietäväksi **yhdessä 'Selvitys päivähoidosta'- lomakkeen kanssa**. Alkuperäinen seurantalomake jää päiväkotiin ja sen täyttämistä jatketaan vuosittain. Kopio lomakkeesta toimitetaan yhdessä KOS-lomakkeen kanssa kouluun sekä vanhempien kautta myös tarvittaessa puheterapeutille, psykologille ja muille erityistyöntekijöille.

Merkitse lomakkeeseen lapsen iän alapuolelle päivämäärä, jolloin täytät lomakkeen. Lomakkeessa on 14 kohtaa, joilla kuvataan lapsen suomen kielen taitoja. **Jos kuvaus pitää paikkansa, merkitse ruutuun +. Jos kuvaus ei pidä paikkaansa, merkitse -.** Jos et osaa arvioida, jätä kohta tyhjäksi.

Tarvittaessa voit kirjoittaa kommentteja ja muita havaintoja lapsen kielellisistä taidoista kohtaan 'Kommentteja' ja/tai sivun kääntöpuolelle.

LAPSEN HENKILÖTIEDOT

Nimi:
Syntymäaika:
Milloin lapsi on aloittanut suomenkielisessä päivähoidossa:
Lapsen kotikieli/-et:
Lomakkeen täyttäjä (ryhmän kasvatustyöstä vastaava henkilö):
Yhteystiedot:

Lapsen ikä pvm.	2v.	3v.	4v.	5v.	6v.	7v.	Kommentteja
PUHEEN TUOTTAMINEN							
1. Puhuu enimmäkseen omaa äidinkieltään tai on hiljaa.							
2. Ilmaisee itseään a) eleillä b) ääntelyllä c) yksittäisillä suomenkielisillä sanoilla d) monipuolisemmin (merkitse sarakkeeseen sopiva kirjain/-met)							
3. Käyttää aktiivisesti 0-10 suomen kielen sanaa							
10-50 suomen kielen sanaa							
yli 50 suomen kielen sanaa.							
4. Osallistuu ryhmässä lauluihin, loruihin ym.							
5. Ilmaisee itseään suomenkielisillä lauseilla (joiden ei tarvitse olla kieliopillisesti virheettömiä).							
6. Esittää kysymyksiä a) Mikä b) Mitä c) Miksi d) Miten e) Mihin f) Milloin (merkitse sarakkeeseen sopivat kirjaimet).							
7. Käyttää sivulauseita.							
8. Keskustelee suomeksi.							
9. Osaa antaa yksinkertaisia ohjeita (esim. leikin tai pelin aikana).							
10. Osaa kertoa kuulemansa tarinan tms. juonen.							
11. Tuottaa pääsääntöisesti kieliopillisesti oikein rakentuvia lauseita.							
PUHEEN YMMÄRTÄMINEN							
12. Toimii yksinkertaisten tilannesidonnaisten ohjeiden mukaan (esim. 'Mennään ulos.', 'Laita lelut laatik-koon.').							
13. Noudattaa abstrakteja käsitteitä sisältäviä ohjeita (esim. 'Vie sininen pallo ylähyllylle.', 'Mene jonossa Maijan taakse.', 'Vie nalle sohvan viereen.').							
14. Ymmärtää kysymyssanoja a) miksi b) millä c) milloin d) miten (merkitse sarakkeeseen sopivat kirjaimet).							

Liite 3: OPETUSHALLITUKSEN SUOSITUS MAAHANMUUTTAJIEN ÄIDINKIELEN OPE- TUKSEN PERUSTEIKSI

VUOSILUOKAT 1–9

Maahanmuuttajien äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta. Se ei ole perusopetuslain 12. §:n mukaista opetusta, vaan sitä opetetaan erillisen valtionavustuksen turvin. Äidinkielen opetuksella tuetaan oppilaan ajattelun sekä kielenkäyttötaitojen, itseilmaisun ja viestinnän kehittymistä, sosiaalisten suhteiden ja maailmankuvan muodostumista ja persoonallisuuden ehyttä kasvua. Yhdessä suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen kanssa oppilaan oman äidinkielen opetus vahvistaa oppilaan identiteettiä ja rakentaa pohjaa monikulttuurisuudelle ja toiminnalliselle kaksikielisyydelle.

Äidinkielen opetuksen tehtävänä on saada oppilaat kiinnostumaan omasta äidinkielestään, käyttämään ja kehittämään äidinkielen taitojaan perusopetuksen jälkeenkin sekä arvostamaan omaa taustaansa ja kulttuuriaan. Äidinkielen opetuksella edistetään oppilaan mahdollisuuksia opiskella täysipainoisesti kaikkia perusopetuksen oppiaineita.

Eri äidinkielten opetuksen suunnitelmia laadittaessa on lähtökohtana kunkin kielen ominaislaatu, rakenne, kirjakielen kehityksen tilanne ja koko kulttuuritausta. Äidinkielen oppitunneilla oppilaalla tulee olla mahdollisuus tutustua kunkin kieli- ja kulttuuriryhmän ominaispiirteiden mukaan kulttuurin eri osa-alueisiin. Tavoitteita asetettaessa otetaan huomioon oppilaan ikä, aikaisempi opetus, opiskelutottumukset sekä kodin ja muun ympäristön tarjoama tuki äidinkielen kehittymiselle. Opetus lähtee oppilaan kielellisistä valmiuksista ja kulttuurisista kokemuksista. Opetuksessa hyödynnetään vertaisryhmää ja oppilaalle tarjotaan mahdollisimman runsaasti tilaisuuksia kuunnella ja puhua äidinkieltään koulussa. Tavoitteellista äidinkielen opetusta tuetaan kodin ja koulun yhteistyöllä.

Äidinkielen opetuksen keskeisissä sisällöissä sovelletaan mahdollisuuksien mukaan suomi äidinkielenä -oppimäärän mukaisia sisältöjä. Lisäksi opetuksessa tuetaan muiden oppiaineiden sanastojen ja käsitteiden oppimista. Sisältöalueita painotetaan suhteessa käytettävissä olevaan tuntimäärään ja opetusryhmän kokoon, oppilaiden kielellisiin valmiuksiin ja ikäjakaumaan.

Opetuksen laajuudesta päätetään opetuksen suunnitelmassa. Tavoitteet on suhteutettava opetuksen laajuuteen. Nämä äidinkielen opetuksen perusteet on laadittu kahden viikkotunnin vuosittaiseen äidinkielen opetukseen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii perusopetuksen kuluessa

- käyttämään omalle kielelleen ja kulttuurilleen ominaisia viestintätaitoja ja äidinkieltänsä keskeisiä sosiaalisia sääntöjä
- käyttämään äidinkieltään rohkeasti ja luontevasti erilaisissa kielenkäyttötilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella
- hallitsemaan peruslukutaidon ja syventämään sen ymmärtäväksi lukemiseksi
- arvioimaan ja työstämään näkemäänsä, kuulemaansa, kokemaansa ja lukemaansa
- tuntemaan äidinkieltänsä kirjoitussuunnan, varmentamaan kirjainmuodot, oikeinkirjoituksen sääntöjä ja kirjoitetun kielen rakenteita
- laajentamaan ja monipuolistamaan sanavarastoaan
- kehittämään kielellistä tietoisuuttaan
- ymmärtämään kaksikielisyyden merkityksen omalle kehitykselleen
- tuntemaan kulttuuriaan ja kehittämään kykyään vertailla eri kulttuurien vastaavia ilmiöitä toisiinsa.

KESKEISET SISÄLLÖT

Vuorovaikutustaidot

- arkipäivän puhekielen harjoittelu; fraasit, ohjeiden kysyminen ja antaminen erilaisissa vuorovaikutus- ja asiointitilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella
- opetuskeskustelut erilaisissa ryhmissä: omista kokemuksista, ajatuksista ja tunteista kertominen, kysymysten esittäminen, puheenvuorojen käyttäminen ja omien mielipiteiden perusteleminen, toisten kuunteleminen
- pienimuotoisten esiintymisten suunnitteleminen ja harjoittelu
- viestien suunnitteleminen erilaisille vastaanottajille

Lukeminen ja kirjoittaminen

Keskeisissä sisällöissä sovelletaan suomi äidinkielenä -oppimäärän sisältöjä siten, että kunkin kielen ja kulttuurin erityispiirteet otetaan huomioon. Silloin kun omakielisen kaunokirjallisuuden pääpaino on suusanallisessa tarinaperinteessä, oppilas tottuu ilmaisemaan kuulemansa tarinan herättämiä ajatuksia ja tunteita sekä arvioimaan sen merkitystä itselleen.

Kieli, kirjallisuus ja muu kulttuuri

Keskeisissä sisällöissä sovelletaan suomi äidinkielenä -oppimäärän sisältöjä siten, että kunkin kieli- ja kulttuuriryhmän erityispiirteet otetaan huomioon. Oppilas tutustuu kieli- ja kulttuuriryhmälleen tyypillisiin teksteihin ja opiskelun edetessä käyttää niitä omien kirjallisten tai kerrottujen tuotostensa pohjana ja esitystensä runkona.

OPPILAAN ARVIOINTI

Arvioinnin tulee olla luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa sekä oppilaan itsearviointia kehittävää. Opetuksen suunnitelmassa määrätään, käytetäänkö arvioinnissa sanallista arviota vai numeroarvostelua.

Todistukset

Oppilaalle annetaan lukuvuoden päättyessä erillinen todistus maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen osallistumisesta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan kohdan 8.3. määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös päättöarvioinnista annetaan erillinen todistus. Päättöarviointi perustuu hyvän osaamisen kuvaukseen.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA PERUSOPETUKSEN PÄÄTTYESSÄ

Käytettäessä kuvausta oppilaan hyvästä osaamisesta tulee ottaa huomioon, että oppilaiden äidinkielen taidot vaihtelevat suuresti sen mukaan, miten kauan he ovat viettäneet aikaa omakielisessä ympäristössä ja miten paljon he ovat saaneet oman kielensä opetusta. Lisäksi on otettava huomioon myös se, että eri kielissä on monia sellaisia erityispiirteitä, joilla on erilaisia ja erilaajuisia vaikutuksia taitojen kehittymiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi kirjoitusjärjestelmä, jonka oppimiseen voi joissakin kielissä mennä useita vuosia, puhe- ja kirjakielen erot, kirjakielen tilanne yleensäkin sekä saman kielen eri variantit.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta on laadittu yhteiseksi pohjaksi kunnissa ja kouluissa laadittaville eri kielten opetuksen suunnitelmille. Niissä tulee ottaa huomioon kunkin kielen ominaisuudet.

Puhuminen ja kuunteleminen

Oppilas

- pystyy ilmaisemaan itseään sujuvasti ja ymmärrettävästi arkipäivän viestintätilanteissa
- osaa loogisesti edeten kertoa omin sanoin esimerkiksi jonkin kuulemansa kertomuksen
- pystyy seuraamaan keskustelua, osaa kuunnella muita ja ottaa osaa keskusteluun
- tuntee oman kielensä puheen keskeiset sosiaaliset säännöt, esimerkiksi keskustelutavat nuorten ja aikuisten välillä sekä kielellisen kohteliaisuuden keinot.

Lukeminen ja kirjallisuus

Oppilas

- on saavuttanut oman kielensä ominaisuuksiin nähden sujuvan peruslukutaidon
- osaa tehdä huomioita kertomuksen juonesta, henkilöistä, ajan ja ympäristön kuvauksesta, kielestä ja keskeisistä ajatuksista
- lukee ja ymmärtää erityyppisiä asiatekstejä, kuten oppikirja- ja lehtitekstejä, ja osaa tiivistää sisällöstä pääasiat
- on kiinnostunut lukemisesta; hän lukee myös koulutuntien ulkopuolella, jos kirjallisuutta on saatavilla
- osaa hakea ja käyttää omakielisiä tietolähteitä, esimerkiksi (sana)kirjoja ja tietoverkkoja.

Kirjoittaminen

Oppilas

- hallitsee oman kielensä ominaisuuksiin nähden riittävän hyvin oikeinkirjoituksen perussäännöt
- kirjoittaa ymmärrettävästi tutuista aiheista
- osoittaa kirjoitelmissaan hallitsevansa kirjoitettuun kieleen kuuluvat rakenteet
- osaa laatia erilaisia tekstejä, kuten kirjeitä, mielipidetekstejä ja kertomuksia oman kulttuurinsa viestintätavallista noudattaen.

Kielentuntemus**Oppilas**

- tuntee äidinkiellensä keskeiset rakenteet ja ominaispiirteet
- pystyy vertailemaan oman kielensä piirteitä suomen tai ruotsin kieleen
- osaa erottaa kirjakielen ja puhekielen toisistaan
- tuntee oman kielensä historiaa ja kielisukulaisuussuhteita
- on kiinnostunut äidinkielestään ja omasta kielitaustastaan ja pyrkii parantamaan äidinkielen taitoaan.

Kulttuurintuntemus ja kieli-identiteetti**Oppilas**

- tuntee oman kulttuuriyhteisönsä tapoja ja perinteitä ja pystyy vertaamaan niitä muiden kulttuurien tapoihin
- tietää perusasiat kansansa historiasta ja sen asuinalueista
- tuntee mahdollisuuksien mukaan kulttuuriyhteisönsä kaunokirjallisia ja muita taiteellisia teoksia, keskeisiä kirjailijoita sekä kerrottua tarina- ja tietoperinnettä
- ymmärtää äidinkielen merkityksen identiteetin kehittämisessä ja arvostaa äidinkieltään ja kulttuuriaan sekä myös muita kieliä ja kulttuureita.